

Nr 274.

Kungl. Maj:ts nådiga skrivelse till Riksdagen med tillkännagivande, att vissa i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln bebådade framställningar till Riksdagen icke komma att föreläggas Riksdagen; given Stockholms slott den 18 april 1913.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed giva Riksdagen tillkänna, att Kungl. Maj:t funnit frågan om framställningar till Riksdagen i de under punkterna 137, 144, 168, 172 och 207 i statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, upptagna ärendena angående tillfällig löneförbättring för lärarna vid högre lärarinneseminariet, vid de allmänna läroverken och vid rikets folkskoleseminarier samt ny gymnastikbyggnad m. m. för folkskoleseminariet i Strängnäs ävensom vården av blinda dövstumma och blinda sinnesslöa m. m. hava förfallit, i följd varav medel för berörda ändamål ej behöva beräknas å 1914 års stat.

Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Fridtjuv Berg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 april 1913.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
 Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 BERG,
 BERGSTRÖM,
 friherre ADELSWÄRD,
 PETRÉN,
 STENSTRÖM,
 LARSSON,
 SANDSTRÖM.

Återkallelse
 av vissa i
 statsverks-
 propositionen
 bebadade
 framställnin-
 gar till Riks-
 dagen.

Föredragande departementschefen, statsrådet Berg anförde:
 Vid annälan den 14 januari 1913 av anslagsbehoven under riks-
 statens åttonde huvudtitel ansåg jag mig beträffande era frågor, vilka ej
 förelågo i färdigt skick, men som syntes kunna förväntas i god tid under
 Riksdagens lopp erhålla den erforderliga fullständig utredningen, böra
 framställa förslag om att i avbidan på blivande särskild propositioner vissa
 belopp i statsregleringen *beräknades* för olika ändamål Mina härutinnan
 framställda förslag biföllos av Kungl. Maj:t.

Det stora flertalet av de frågor, som jag sålunda reliminärt anmälde,

hava sedermera kunnat till slutlig prövning framläggas för Kungl. Maj:t och föranlett propositioner till Riksdagen.

I några fall åter hava dessa frågor ej kunnat bringas därhän. Så förhåller sig först med de i åttonde huvudtiteln upptagna ärendena angående *tillfällig löneförbättring* åt lärarna vid *högre lärarinneseminariet*, punkt 137, åt lärarna vid *de allmänna läroverken*, punkt 144, och åt lärarna vid *rikets folkskoleseminarier*, punkt 168. För dessa ändamål föreslog Kungl. Maj:t, att i avbidan på proposition skulle beräknas förslagsanslag på extra stat för år 1914: i punkt 137 2,500 kronor, i punkt 144 332,000 kronor och i punkt 168 24,500 kronor.

Under punkt 137 i det vid 1913 års statsverksproposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 januari 1913 har jag omförmäلت huru nyssberörda fråga uppkommit och dess läge vid tiden för statsverkspropositionens avlåtande.

Sedermera har lärarlönenämnden den 21 januari 1913 inkommit med det utlåtande, som infordrats från densamma, därvid nämnden även yttrat sig om en till densamma avgiven framställning från teckningslärarna vid de allmänna läroverken.

Efter erhållen remiss har överstyrelsen för rikets allmänna läroverk den 11 februari 1913 ingivit utlåtande i ämnet, varefter löneregleringskommittén den 7 mars 1913 anbefallts att avgiva utlåtande över de i ärendet gjorda framställningarna. I sammanhang därmed förordnade Kungl. Maj:t ordföranden i lärarlönenämnden, kanslirådet P. E. Lindström, att under den tid, ifrågavarande ärende utgjorde föremål för kommitténs behandling, vara ledamot i kommittén.

För att, i vad på kommittén ankomme, tagas i övervägande vid behandlingen av ifrågavarande ärende överlämnades med remisskrivelse den 20 mars 1913 till kommittén *dels* en mängd petitioner till chefen för ecklesiastikdepartementet från läroverkslärare med begäran att den av lärarlönenämnden i dess förslag — för dess innehåll skall jag strax redogöra — tillämpade principen icke måtte »tillämpas på försök i ett enstaka fall, innan den blivit grundligt debatterad och befunnen rättvis», *dels* en till chefen för ecklesiastikdepartementet likaledes ställd skrift med anhållan om löneförbättring m. m. åt lärarpersonalen vid folkskoleseminariernas övningskolor, *dels* ock en underdånig framställning om provisorisk löneförbättring åt vissa gymnastiklärare vid rikets allmänna läroverk.

Löneregleringskommittén har nu, den 11 april 1913, avgivit sitt utlåtande i ämnet, och ärendet befinner sig i fullfärdigt skick.

De belopp, som under förenämnda punkter 137, 144 och 168 i åttonde huvudtiteln föreslogos till beräkning i 1914 års statsreglering, grundade

sig på ett preliminärt meddelande från lärarlönenämnden. Grunderna för beloppens beräkning angåvos i lärarlönenämndens förut omförmälda, den 21 januari 1913 inkomna utlåtande. I detta hemställde nämnden, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att

dels medgiva, att en var ordinarie innehavare av rektors-, lektors-, adjunkts-, ämneslärarinne- och på stat uppförd övningslärartjänst vid rikets allmänna läroverk, högre lärarinneseminarier och folkskoleseminarier, vilken har ett äkta barn, som är ogift och icke uppnått tjuguetta års ålder, må för år 1914 åtnjuta tillfälligt avlöningstillägg, med undantag dock för kvinnlig befattningshavare, vars man lever;

dels stadga, att det tillfälliga avlöningstillägget skall utgå enligt följande grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må finnas erforderliga:

a) avlöningstillägget utgår med 500 kronor till rektor ävensom till lektor och adjunkt i 5:e lönegraden, med 600 kronor till en var av övriga lärare i läsåmnen ävensom till övningslärare, vilkens enligt vissa angivna grunder för år 1914 beräknade årsavlöning uppgår till eller överskrider 3,000 kronor, samt med ett belopp, motsvarande 20 procent av den enligt samma grunder beräknade årsavlöningen, till en var av övriga övningslärare, dock att för lärare, som är innehavare av flera tjänster, vilka berättiga till tillfälligt avlöningstillägg, sammanlagda beloppet av till honom utgående avlöningstillägg icke får överstiga 600 kronor;

b) avlöningstillägget utgår efter kalenderår och får utjutas utan hinder av tjänstledighet på grund av sjukdom, ankommande det på Kungl. Maj:t att, då befattningshavare är tjänstledig av annan anledning, bestämma, huruvida befattningshavaren skall under tjänstledigheten avstå avlöningstillägget eller någon del därav.

I utlåtandet tillstyrkte lärarlönenämnden tillika förslagsvis, av förut nämnda extra anslag å 2,500 kronor, 332,000 kronor och 24,500 kronor.

En ledamot av nämnden, läroverksadjunkten A. Folkers, har avgivit särskilt yttrande, däruti han uttalat såsom sin mening, att avlöningsförbättring borde tillkomma icke blott lärare, som hava barn att uppfostra och försörja, utan även, med vissa undantag, övriga lärare, dock med lägre belopp. (Kostnaderna för den av reservanten föreslagna löneförbättringen hava beräknats för högre lärarinneseminarier till 4,500 kronor, de allmänna läroverken till 517,000 kronor och folkskoleseminarierna till 44,100 kronor.)

Överstyrelsen för rikets allmänna läroverk har uti sitt yttrande i ärendet, vilket yttrande allenast avser de allmänna läroverken och högre lärarinneseminarier, uttalat såsom sin åsikt, att samtliga medlemmar av lärarkåren borde bliva till viss grad delaktiga av en tillfällig löneförbättring, dock så att de lärare, som i angiven mening äro att anse såsom familjeförsörjare, skulle komma i åtnjutande av något högre avlöningstillägg än övriga lärare.

Vid ärendets behandling inom överstyrelsen var föredraganden, läroverksrådet G. Rydberg, av skiljaktig mening. Denne förklarade sig icke

kunna biträda överstyrelsens förslag att tillämpa en avlöningsprincip, enligt vilken i främsta rummet de befattningshavare skulle komma att tillgodoses, vilka äro familjeförsörjare. Rydberg hemställde, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att bereda lärarna vid rikets allmänna läroverk en tillfällig löneförbättring för år 1914, utgående med 500 kronor för samtliga ämneslärare och med proportionsvis motsvarande belopp för övningslärarna.

Löneregleringskommittén har uttalat sig mot hela förslaget om en tillfällig löneförbättring för här ifrågavarande lärarkårer redan under år 1914. Den har härför anfört två huvudgrunder: den ena att ingen tillämpning av nya löneprinciper borde förekomma, innan lämpligheten härav vid en definitiv lönereglering blivit av lärarlönenämnden slutgiltigt prövad, den andra att något tvingande behov av löneförbättring redan nu över huvud taget knappast kunde anses förefinnas.

Vid kommitténs utlåtande var fogat ett särskilt yttrande av kansli-rådet Lindström, vilken vidhållit det av lärarlönenämnden uppgjorda förslaget och på anförda skäl hävdad, att ett bifall till detsamma icke i något avseende skulle komma att föregripa en definitiv lönereglering.

I min avsikt att söka bereda ifrågavarande lärarkårer tillfällig löneförbättring styrktes jag av vissa uttalanden, framkomna under 1912 års riksdagsförhandlingar. Den negativa utgången av en vid 1913 års Riksdag väckt fråga om tillfällig löneförbättring för tjänstemännen vid Sveriges geologiska undersökning, för vilka avlöningen å stat är densamma som för läroverkslektorer, har emellertid varit ägnad att göra mig tveksam om tillrädligheten att nu framlägga förslag i det syfte, som avsetts i punkterna 137, 144 och 168 å åttonde huvudtiteln. Frånsett vad löneregleringskommittén anfört om en tillfällig lönereglering i och för sig, hava vidare mycket olika meningar kommit till synes beträffande grunderna för en sådan, icke minst inom den kår, som frågan mest gällt. Med hänsyn dels till sistnämnda omständighet, dels och framför allt till löneregleringskommitténs bestämda avstyrkande av varje förslag om en löneförbättring för här ifrågavarande lärarkårer redan vid detta års Riksdag har jag kommit till den uppfattningen, att frågan om den berörda tillfälliga löneförbättringen för denna Riksdag bör förfalla.

Departementschefen.

Två andra frågor, som förberedelsevis anmälts för Riksdagen, i det för dem under punkterna 172 och 207 å åttonde huvudtiteln begärts be-

räknande av vissa belopp i 1914 års statsreglering, måste också av skäl, som framgå av det följande, för närvarande anstå.

Under punkten 172 föreslogs att, i avbidan på proposition om anslag till uppförande av *gymnastikbyggnad och vissa andra byggnadsarbeten vid folkskoleseminariet i Strängnäs*, för berörda ändamål beräkna på extra stat för år 1914 ett belopp av 60,000 kronor. Ärendet hade vid tiden för statsregleringsförslagets upprättande ej hunnit fullständigt utredas. Så är fortfarande förhållandet, i det att infordrat utlåtande i ämnet från överintendentsämbetet ännu ej hunnit inkomma.

Vad åter angår det under punkten 207 omförmälda ärendet gällde detsamma *vården av blinda dövstumma och blinda sinnesslöa m. fl.* I anledning av en av styrelsen för Drottning Sofias stiftelse i Vänersborg gjord framställning föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen att, i avbidan på proposition angående vården om blinda dövstumma och blinda sinnesslöa m. fl., beräkna på extra stat för år 1914 ett belopp av 200,000 kronor till bestridande av kostnader under samma år för uppförande av för ändamålet erforderliga byggnader.

Frågan förelåg vid tiden för statsverkspropositionens avfattande ej i det skick, att den kunde underställas Kungl. Maj:ts slutliga prövning för framställning till Riksdagen. Sedan utsedda sakkunniga avgivit betänkande samt åtskilliga myndigheter, däribland medicinalstyrelsen och överintendentsämbetet, yttrat sig i ämnet, blev ärendet den 17 mars 1913 ånyo remitterat till medicinalstyrelsen med anledning av vad överintendentsämbetet anfört. Den 7 april 1913 återkom ärendet från medicinalstyrelsen. Erforderligt förnyat yttrande från överintendentsämbetet har ännu icke hunnit inhämtas.

Under åberopande av vad jag anfört och omförmäلت hemställer jag att Kungl. Maj:t täcktes giva Riksdagen tillkänna, att Kungl. Maj:t funnit frågan om framställningar till Riksdagen i de under punkterna 137, 144, 168, 172 och 207 i statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, upptagna ärendena angående tillfällig löneförbättring för lärarna vid högre lärarinneseminariet, vid de allmänna läroverken och vid rikets folkskoleseminarier samt ny gymnastikbyggnad m. m. för folkskoleseminariet i Strängnäs ävensom vården av blinda dövstumma och blinda sinnesslöa m. m. hava förfallit, i följd varav medel för berörda ändamål ej behöva beräknas i 1914 års stat.

Vad föredragande departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, gilla; och skulle skrivelse av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till Riksdagen.

Ur protokollet:

Gustaf Florén.
